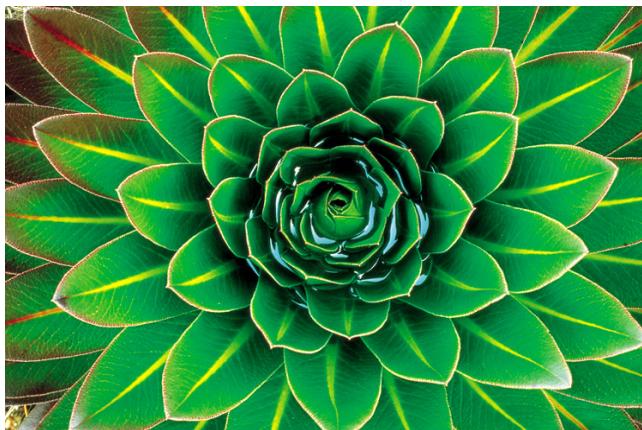

REVISIONSRAPPORT

Granskning av

Integrationen förskole-
klass, grundskola och fri-
tidshem

Jönköpings kommun

Oktober 2003

Kajsa Wejryd

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Syfte	5
3 Metod	6
4 Bakgrund	6
5 Den pedagogiska verksamheten	8
5.1 Barn i behov av särskilt stöd	9
5.2 Dokumentation och individuella utvecklingsplaner	9
5.3 Övergångar	10
6 Personalen	10
6.1 Läraravtalet	11
6.2 Kompetensutveckling	11
6.3 Skolledningen	11
7 Vad säger föräldrarna?	12
8 Lokaler och lokalanpassning	13
9 Ekonomi	13
10 De besökta skolorna	14
10.1 Dalviksskolan	14
10.2 Råslättskolan	14
10.3 Vätterslundsskolan	15
10.4 Ölmstads skola	15
10.5 Österängens skola	16
Källor:	18

1 Sammanfattning

Kommunfullmäktige och skol- och barnomsorgsnämnden i Jönköpings kommun har genom skolplanen och andra beslut tydligt visat att verksamheterna förskoleklass, grundskolan och fritidshem skall integreras. I uppföljningsarbetet med kvalitetsredovisningar, utvärderingar och andra rapporter visar också nämnden vikten av att arbetet följs upp och drivs på.

Under hösten 2000 beslutade skol- och barnomsorgsnämnden att uppdra åt förvaltningen att genomföra ett gransknings- och utvecklingsprojekt av den integrerade sexårsverksamheten läsåret 2000/01. Den sammanfattande slutsatsen var att integrationen mellan förskoleklass – grundskola – fritidshem borde kommit avsevärt längre. Därför har områdescheferna fått i uppdrag att i september 2003 till skol- och barnomsorgsnämnden redovisa hur långt man kommit i integrationsarbetet på de olika skolorna.

Utredarens kommentarer från granskningen

- 1.1 *I verksamheten upplevs besluten om integration vara väl förankrade idag. Rektorer och biträdande rektorer ställer helhjärtat upp bakom de politiska målen. Skolledningen på alla skolor arbetar målmedvetet i riktning mot en större integration. En stor majoritet av personalen ställer sig också lojal till de gällande styrdokumenterna och ser meningen med att ha en integrerad verksamhet med helhetssyn och barnet i centrum som viktiga ledstjärnor. Fritidspedagogerna är en personalgrupp som lätt kommer i kläm och får vara med i alla olika verksamheter under dagen. Många upplever att fritidspedagogerna är förlorare. De får ofta gå in i olika roller exempelvis när andra är borta. Under en dag kan de finnas med i alla tre verksamheterna, vilket i längden sliter och splittrar.*
- 1.2 *På alla besökta enheter upplevs det nuvarande läraravtalet vara ett hinder. Periodvis har livliga diskussioner förts om de olika yrkeskategoriernas arbetsvillkor, framför allt i hur arbetstiden är reglerad men också kring arbetsuppgifter och lön. Det har bland annat handlat om tid med barnen och tid för planering och reflektion.*

- 1.3 *På alla besökta skolor finns en integrerad verksamhet för förskoleklassen, grundskolans tidiga år och fritidshemmet. Värdegrunden är gemensam och det finns en helhetssyn på varje enskilt barn. Barn och vuxna känner varandra och det finns en ömsesidig respekt som genomsyrar hela verksamheten. Det enskilda barnet finns i fokus, inte klassen.*
- 1.4 *Integrationen omfattar det övergripande organisationen, personalintegration och integration av lokalutnyttjandet. Skolorna har kommit olika långt med integrationen. Organisationsmodellerna ser olika ut från skola till skola och det kan också finnas variationer inom en skola. Såväl barn som personal visar en stor glädje i arbetsdagen. I det fortsatta arbetet bör arbetslagen reflektera över hur stor integrationen är i själva organisationen, i den dagliga verksamheten och mellan de olika personalkategorierna.*
- *Vem bidrar till vem?*
 - *Vem lär sig av vem?*
 - *Vilka reella möjligheter har eleven att gå mellan olika grupper och aktiviteter?*
 - *Hur ser barnens möjligheter till lek ut?*
- 1.5 *Det finns en risk att även den integrerade verksamheten blir alltför strukturerad, där grupperna är åldershomogena och barnets eller gruppens utrymme för spontana idéer och infall blir mycket litet. I läroplanen lyfts leken fram, ett bidrag från förskolan. Den märks inte mycket i grundskolans verksamhet. Såväl den organiserade som den spontana leken måste ges mer utrymme.*
- 1.6 *Skolorna bör utveckla arbetet med observation, dokumentation och reflektion. En systematisk dokumentation av varje barns utveckling är nödvändig när friare arbetssätt tillämpas.*
- 1.7 *Arbetslagen har en inkluderande syn på barnet, vilket innebär att så gott som alla elever får sin undervisning inom klassens ram. Ytterst få elever går till en mindre grupp för specialundervisning eller hör till en mindre undervisningsgrupp. Många av de vanliga pedagogerna har ett specialpedagogiskt förhållningssätt. De stödlag som finns inom varje område betyder mycket för att ge arbetslagen handledning. Stödlagens roll varierar från område till område.*

- 1.8 *Föräldrarna är nöjda med den undervisning och den omsorg som erbjuds inom förskola, skola och fritidshem. De är alltid välkomna att vara med i själva verksamheten och har också olika möjligheter att utöva ett inflytande i skolans liv. Genom loggböcker, veckomeddelanden och utvecklingssamtal får föräldrarna en regelbunden och god information om vad som händer i skolan och hur det egna barnet utvecklas.*

Kommunrevisionen önskar erhålla skol- och barnomsorgsnämndens kommentarer till ovanstående samt information om den uppföljning områdescheferna skall redovisa till skol- och barnomsorgsnämnden.

2 Syfte

Den 1 januari 1998 övergick bestämmelserna om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg till skollagen. Samtidigt infördes förskoleklassen, en egen skolform för sexåringar.

Ett syfte med integrationen har varit att förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och grundskolan skall närma sig varandra för att förbättra kvaliteten i alla dessa verksamheter. Ett nytt förhållningssätt skall utvecklas och förväntas leda till en kontinuitet i det livslånga lärandet. I detta reformarbete har den gällande läroplanen Lpo94 anpassats till att omfatta även förskoleklassen och fritidshemmet.

Revisorerna i Jönköpings kommun har uppdragit åt Öhrlings PricewaterhouseCoopers att genomföra en granskning avseende integrationen mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem. Uppdraget har utförts av Kajsa Wejryd.

Granskningen har genomförts med följande frågeställningar:

- Hur har enheten organiserat verksamheten för att åstadkomma denna integration
- Bemanning?
- Är grupperna åldersblandade eller åldershomogena?
- Hur ser ledningen av verksamheten ut? Hur fungerar den?
- Hur ser verksamheten ut ur barnets perspektiv?
 - dagens innehåll med lärande, lek, vila m m
 - i gruppen
 - som individ
- Hur bedöms verksamheten av föräldrarna?

- Hur fungerar verksamheten ur personalens perspektiv?
 - arbetstider
 - planering
 - kompetensutveckling
 - helhetsperspektivet
- Hur tillgodoses behoven för barn i behov av särskilt stöd? Vilka stödresurser finns?
- Hur fungerar lokalerna?
- Hur arbetar man med övergångarna mellan olika skolformer och enheter?
- Vad har man vunnit?
- Vad har man förlorat?

3 **Metod**

I granskningen har jag besökt fem skolenheter med F-3 verksamhet: skolorna i Dalvik, Råslätt, Vätterslund, Ölmstad och Österängen. Jag har träffat elever, arbetslag och skolledning på skolorna. Intervjuerna och besöken på skolorna har genomförts under april, maj och juni månad 2003. Dessutom har intervjuer gjorts med skol- och barnomsorgsnämndens presidium, förvaltningsledning, områdesledning samt med föräldrarepresentanter.

4 **Bakgrund**

Skol- och barnomsorgsnämnden i Jönköpings kommun har i flera beslut uttryckt att de statliga intentionerna också gäller den egna kommunen. 1998-10-20 förtydligades målsättningen med uppdraget.

”Förskolan, skolan och skolbarnomsorgen skall integreras för att förbättra grundskolans första viktiga år.

Målet är således att förbättra grundskolans första viktiga år och ett medel att nå detta mål är att de berörda verksamheterna, förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet integreras såtillvida att det skapas arbetslag bestående av förskollärare, grundskollärare och fritidspedagoger som har ett gemensamt ansvar för en grupp barn.

Integrationen och bildandet av arbetslag omfattande olika lärarkategorier är således medel att nå målet – att förbättra grundskolans första viktiga år. ...

I vilken omfattning integrationen skall ske mellan verksamhet för 6-7 åringar, för 6-8 åringar eller 6-9 åringar får avgöras utifrån de förutsättningar som finns i varje enskilt fall. ...”

I kommunens skolplan sägs under rubriken Lärande - vision :

” ...Verksamheten utformas med utgångspunkt från ett helhetstänkande i det livslånga lärandets perspektiv. Förskolan utgör med mjuk övergång det första steget i utbildningssystemet. Förskoleklass, fritidshem och grundskola integreras så att lärande sker i takt med barnets utveckling. ... ”

Under rubriken Lärande –uppdrag:

”Skolan har i uppdrag att se varje barns/elevs kunskapsutveckling i ett 1-20 årsperspektiv, att utveckla integrationsarbetet förskoleklass/fritidshem/grundskola ... ”

Därmed finns ett tydligt uttalande om att verksamheterna skall integreras. Detta skall gälla såväl organisation som integration av personal och verksamhet. Detta förutsätter att verksamheten organiseras i arbetslag och från förvaltningen är det sagt att de tre kompetenserna förskollärare, fritidspedagog och grundskollärare skall finnas med i varje arbetslag, helst skall det vara heltidstjänster.

Skol- och barnomsorgsnämnden definierar begreppet integration:

En integrerad verksamhet har man när ett arbetslag gemensamt ansvarar för en grupp barns hela dag – från det att första barnet kommer till fritidshemmet på morgonen, över den obligatoriska delen av dagen – tills det sista barnet går hem på kvällen. Arbetslaget består av förskollärare, grundskollärare och fritidspedagog.

Meningen är att de olika kompetenser som de olika yrkeskategorierna representerar, i kraft av sin utbildning och erfarenhet, ska komma alla barn tillgodo utifrån varje barns individuella utveckling och mognad, oberoende av dess födelseår. ”

Redovisat av skol- och barnomsorgsnämndens ordförande 2001-02-07, vid informationsmöte för berörda rektorer.

Under hösten 2000 beslutade skol- och barnomsorgsnämnden att uppdra åt förvaltningen att genomföra ett gransknings- och utvecklingsprojekt av den integrerade sexårsverksamheten läsåret 2000/01. Den sammanfattande slutsatsen var att integrationen mellan förskoleklass – grundskola – fritidshem borde kommit avsevärt längre. Därför fick områdescheferna i uppdrag att i september 2003 till skol- och barnomsorgsnämnden redovisa hur långt man kommit i integrationsarbetet på de olika skolorna.

I verksamheten upplevs besluten vara väl förankrade idag. Rektorer och biträdande rektorer ställer helhjärtat upp bakom de politiska målen. Några uppfattar att den utveckling som skett hade skett ändå, medan de flesta anser att politikernas påtryckningar har påskyndat en process, som inte alltid kommit så långt. Rektorerna har också upplevt politikernas direktiv som ett stöd i den pedagogiska utvecklingen.

5 Den pedagogiska verksamheten

De besökta skolorna visar upp en integrerad verksamhet, där värdegrunden är gemensam och det finns en helhetssyn på varje enskilt barn. Barn och vuxna känner varandra och det finns en ömsesidig respekt som genomsyrar hela verksamheten. Det enskilda barnet finns i fokus, inte klassen.

Vid besöken har jag sett exempel på hur barn går mellan grupperna. Eftersom besöken gjordes under läsårets sista veckor var det oftast barn som deltog i äldre barns verksamhet, till exempel förskoleklassbarn som deltog i de äldre barnens läsinläring. Personalen ser hur barnen ”återvänder” till de yngre grupperna under hösten för att under vårterminen mer följa de äldre barnen.

Det har funnits farhågor hos personal och föräldrar att förskoleklassen skulle bli för mycket ”skola”. Detta har antagligen medfört att arbetslagen är noga med att vara försiktiga med att introducera alltför mycket av att läsa, skriva och räkna i förskoleklassen. Jag har också sett exempel på barn i förskoleklassen som med förtjusning börjat läsinläringen.

I läroplanen lyfts leken fram, ett bidrag från förskolan. Den märks inte mycket i grundskolans verksamhet.

Skol- och barnomsorgsnämnden har inte givit några direktiv om att organisationen skall vara åldersintegrerad eller åldershomogen. I regel är verksamheten åldersintegrerad förskoleklassen – skolår 1, medan det kan se olika ut under de senare åren. Varje skola har dock diskuterat organisationen, och skolledning och personal bedöms vara överens om hur den ska se ut.

Även om organisationen är åldersblandad kan själva undervisningen, verksamheten vara mycket åldershomogen. Efter den gemensamma samlingen på morgonen vidtar olika åldersindelade aktiviteter. Det finns också exempel på motsatsen, där åldershomogena klasser regelbundet har åldersblandade aktiviteter.

Genom att intresset är riktat mot individen, är organisationen inte alltid avgörande för hur eleven mår, lär och utvecklas. Den individuella utvecklingsplanen spelar en stor roll. Utvecklingssamtalen och den regelbundna kontakten med hemmet är också betydelsefulla.

Ingen skola har planer på en åldersintegrerad verksamhet i de senare åren, till exempel att organisera skolor med 4-6 klasser.

Många skolor arbetar med något eller några få stora teman varje läsår. På Vätterlundsskolan var ”Evert Taube” det gemensamma temat för hela läsåret, vilket samlat hela skolan över ålders-, ämnes- och intressegränserna.

5.1 Barn i behov av särskilt stöd

Flera skolor saknar specialpedagoger som är direkt knutna till arbetslagen. I förvaltningen finns stödlag som bistår skolans personal i det specialpedagogiska och elevvårdande arbetet. Dessa stödlag uppskattas och bedöms ge ett adekvat stöd i arbetet, till exempel handledning.

På de besökta skolorna har jag mötts av en inställning hos personalen, där barnen skall vara integrerade i klassen så långt det är möjligt. Jag har inte sett några smågrupper för utåtagerande barn och liknande, utan man är inriktad på att möta de enskilda barnens behov inom klassens ram.

Förvaltningen tilldelar extra personalförstärkning till enskilda barn eller grupper av barn som behöver extra insatser. Detta stöd utformas i regel som en ökad vuxentäthet.

Den personalförstärkning som de så kallade Wärnersson-pengarna givit utrymme för har delvis använts till att öka antalet specialpedagoger.

5.2 Dokumentation och individuella utvecklingsplaner

På flera skolor arbetar man med portfoliomodellen, där barnen ”bär med sig” den egna dokumentation genom hela skoltiden. På skolorna genomförs ett ordkedjetest i skolår 2, en matematikdiagnos ”Måns och Mia” och det nationella provet i skolår 5 och 9. Från förskolan finns en tradition av observation av barn och uppföljning av dessa. Någon skola arbetar en del med detta.

Även om grundskolans personal utvecklats i arbetet med dokumentation och reflektion, behöver dessa delar av arbetet utvecklas mer. Många säger att de ser hur barnen utvecklas, vad som händer, men att det inte blir av att systematiskt teckna ner detta. Personalen inom den integrerade verksamheten bedöms ha en god kännedom om varje barn, dess behov, styrkor och svagheter och också en kunskap om hur barnet skall bemötas på lämpligaste sätt.

5.3 Övergångar

Övergångarna från förskolorna till förskoleklassen förbereds väl. Det finns utarbetade rutiner på skolorna för hur detta ska gå till. I regel gör förskolebarnen olika besök i förskoleklassen på våren, där de får träffa de större barnen, bekanta sig med lokalerna och äta i skolans matsal. Föräldrarna är aktiva i introduktionen. Om skolan har ett utvecklat faddersystem, inlemmas barnen i detta.

När barn kommer in i skolan senare från en annan förskola eller kommer flyttande, är det viktigt att de uppmärksammas, får tid och en väl anpassad inskolning, där det ges tillfälle för barn och föräldrar att berätta om barnets bakgrund.

6 Personalen

På alla besökta skolor är personalen organiserad i arbetslag, som har varierande sammansättning bland annat beroende på enhetens struktur. De tre personalkategorierna förskollärare, fritidspedagog och grundskollärare är alltid representerade. I arbetslagen arbetar man med en helhetssyn på barnet, det enskilda barnet. Många gånger har personerna i arbetslaget fördelat barnen, så att en medarbetare har det övergripande ansvaret för 7-10 barn. Termins- och läsårsplanering görs i arbetslaget liksom veckoplaneringen. Varje skola har sitt eget konferenssystem. I regel träffas alla på skolan en gång i månaden på kvällstid, vilket är den enda möjligheten att samla alla samtidigt. Arbetslagen träffas i regel en gång i veckan och fritidspedagoger och förskollärare brukar ha en egen träff för sin planering.

I arbetslagen lyfts de olika kompetenserna fram, ”det är viktigt att alla bidrar med sin profil”. Samtidigt finns en strävan att lära av varandra. Dessa båda ambitioner kan kollidera, och då ”vinner” den egna kompetensen. Många upplever att fritidspedagogerna är förlorare. De får ofta gå in i olika roller exempelvis när andra är borta. Under en dag kan de finnas med i alla tre verksamheterna, vilket i längden sliter och splittrar.

Ett par av de besökta skolorna har varit tydliga i sin profilering av den integrerade verksamheten. Det har inneburit att särskilt intresserade pedagoger sökt sig dit och att de som inte lika helhjärtat stött idén sökt sig därifrån till andra skolor. En kommun av Jönköpings storlek har hittills haft den möjligheten.

De få män som finns i verksamheten uppskattas mycket!

7 **Läraravtalet**

På alla besökta enheter upplevs det nuvarande läraravtalet vara ett hinder. Periodvis har livliga diskussioner förts om de olika yrkeskategoriernas arbetsvillkor, framför allt i hur arbetstiden är reglerad men också kring arbetsuppgifter och lön. Det har bland annat handlat om tid med barnen och tid för planering och reflektion. För förskollärare och fritidspedagoger utgörs den största delen av varje arbetsdag av tid i barngrupp. De behöver också mer ”ställtid”. Förskollärarna och fritidspedagogerna upplever att den mesta kraften går till skolan.

Förskollärare och fritidspedagoger på vissa enheter tillämpar ett lokalt avtal som innebär att en heltidstjänst utgör 42 timmar, varav 31-32 timmar utförs i barngrupp och fem timmar i hemmet. Den samlade ”övertiden” ger varje arbetstagare en möjlighet att vid lämpliga tillfällen ta ut 88 timmar under året. På andra skolor har alla pedagoger en reglerad arbetstid på 35 timmar per vecka. Förskollärare och fritidspedagoger använder 30 timmar av dessa i barngrupper.

På alla skolor säger man att diskussionen för tillfället är avslutad, eftersom lösningarna måste komma från centralt håll. Var och en får försöka gilla läget i väntan på nya avtal.

7.1 **Kompetensutveckling**

Kompetensutvecklingen utgår oftast från skolans, arbetslagets eller den enskilda medarbetarens behov. Många har gått kortare kurser kring barn i behov av särskilt stöd. På de skolor som tillämpar portfoliomodellen, har personalen deltagit i sådan fortbildning. Enheterna och skol- och barnomsorgsförvaltningen har ett nära samarbete med lärarutbildningen kring kurser, elevarbeten och studenter som gör sin verksamhetsförlagda del av utbildningen i många av Jönköpings skolor.

Efter skoldagens slut förekommer det att arbetslaget ventilerar dagen ca 20-30 min, vilket blir en form av intern handledning.

7.2 **Skolledningen**

Skolorna leds av engagerade och kompetenta rektorer och biträdande rektorer. De ser sitt uppdrag och är måna om att målen skall nås. I början av höstterminen 2003 skall varje skola redovisa hur enheten arbetat för att nå en ökad grad av integration. De rektorer som arbetar utan biträdande rektor har behov av stöd i ledarrollen, vilket ofta områdenas ledningsgrupper kan ge.

Såväl den centrala ledningen (politiker och förvaltning) som personal och föräldrar anser att skolorna i Jönköping har bra skolledare, vilket också är en förutsättning för en stimulerande utvecklingsmiljö för barn och personal.

8 Vad säger föräldrarna?

Föräldrarna finns nära livet i förskolan, skolan och fritidshemmet. Föräldrar har rätt till insyn och ställer större krav på skolan idag. Det är många föräldrar som lämnar och hämtar barnen, men den dagliga kontakten minskar ju äldre och självständigare barnen blir. Det finns kontaktböcker och veckomeddelanden. Dessutom har systemet med utvecklingssamtal utvecklats så att varje barn och förälder deltar i ett strukturerat samtal minst en gång per termin kring barnets lärande och utveckling.

I regel är föräldrarna mycket nöjda med barnens skolsituation inkluderande förskoleklassen och fritidshemmet. På flera skolor görs föräldraenkäter där föräldrarnas uppfattning om skolan kommer fram.

På varje skola finns en lokal styrelse med föräldramajoritet och i varje skolområde finns ett geografiskt utskott bestående av ledamöter från Skol- och barnomsorgsnämnden, som framför allt ägnar sig åt samtal och möten mellan personal, elever och föräldrar. Dessa utskott kan vara en tillgång i dialogen och förankringsarbetet av bland annat integrationen.

Någon förälder understryker vikten av att förskolans pedagogik och arbetssätt också får finnas med i grundskolan. Det gäller till exempel förskolans och förskoleklassens sätt att arbeta med sånger, rim och ramsor som på ett lustfyllt sätt stimulerar språkutvecklingen. Leken måste finnas med även in i grundskolan.

En annan förälder är lite tveksam till den åldersblandade organisationen, vilket kan uppfattas som att undervisningen lägger sig på en mellannivå där varken den svagaste eller den starkaste får den rätta stimulansen. Det finns en farhåga att verksamheten följer en mittfåra.

Ytterligare en förälder upplever risken att det friare arbetssättet, där eleven har ett stort eget ansvar, kan utgöra ett hinder i inläringen. Det gäller barn som har stort behov av struktur och tydliga gränser för vad som skall göras och inte göras.

9 Lokaler och lokalanpassning

Förvaltningen har lagt ner stora resurser för att anpassa lokalerna till den föreskrivna integrationen. Vätterslundsskolan och i viss mån Rålättskolan är från början byggda med integrationen som pedagogisk och organisatorisk modell, medan de övriga skolor har anpassat lokalerna i efterhand.

Det finns en återhållsamhet i att bygga ut skolorna, man har framförallt satsat på anpassningen av befintliga lokaler.

I det intensiva lokalutnyttjandet har personalen ofta ont om utrymmen för enskilt arbete. Med den positiva inställning som jag mött, går det ändå förhållandevis bra. Fle- ra klagar dock på att barnens och personalens arbeten och saker inte får vara i fred, när andra grupper kommer in i rummet.

10 Ekonomi

I förvaltningen fördelas resurserna dels i form av ett anslag per barn och dels i form av riktade resurser till exempel en sociokulturell resurs. Grundidén är att en F-2 klass med 28-30 barn skall tilldelas en resurs som motsvarar tre heltidstjänster som förskollärare, fritidspedagog och grundskollärare. På mindre enheter kan det vara svårt att nå detta mål.

Bidragens storlek läsåret 2003/04

Barn i förskoleklass	21 300 kr /år
Barn i skolbarnsomsorg	27 000 kr /år
Barn i grundskola skolår 1-3	27 800 kr/ år

Vid fördelningen av den sociokulturella resursen tas hänsyn till följande kriterier:

- Andel barn/elever som är utrikes födda
- Andel föräldrar som ej har eftergymnasial utbildning

För läsåret 2003/04 har grundskolan tillförts en resursförstärkning på 9,5 Mkr. Utökningen av resursen är finansierad med hjälp av statsbidraget för personalförstärkning, de s k Wärnerssonpengarna. För att erhålla detta statsbidrag måste kommunen redovisa en personalförstärkning motsvarande erhållet statsbidrag. Därför har förvaltningen som krav att samtliga rektorsenheter ökar personaltätheten i grundskolan.

Fördelningsmodellen är väl förankrad. Vid mina besök på skolorna har de ekonomiska frågorna eller problemen inte upplevts vara de viktigaste.

11 De besökta skolorna

11.1 Dalviksskolan

På Dalviksskolan började arbetet med integrationen redan läsåret 93/94. Första året hade man fyra grupper med 6- och 7-åringar; Boken, Eken, Björken och Lönnen. Dessa grupper/arbetslag lever kvar. Året därpå utökades grupperna till F-2-or. Skolår tre är organiserat i åldershomogena klasser med stor samverkan med andra klasser.

Området har ett minskat elevunderlag vilket bland annat bidragit till att Björken fungerar som en tal- och kommunikationsklass för 0-12 år. Skolan är en rörelse-hälsoskola.

Lokalerna har anpassats till en integrerad verksamhet men ganska små medel. Lokal-användningen är intensiv. Varje arbetslag disponerar 3-4 rum som ligger i anslutning till varandra och kan användas till olika verksamheter under dagen.

Skolgården är en viktig del av skolans liv. Barnen är ute mycket, såväl på raster som i olika organiserade verksamheter. Även skolmåltiden är prioriterad och barnen var stolta över att berätta och visa hur "fem tysta" fungerar (= fem tysta minuter).

Skolan har fungerat som referensskola för integration i förskoleklass, grundskola och fritidshem med många studiebesök och samtal med personalgrupper i andra skolor.

På skolan finns en väl fungerande fadderverksamhet för alla barn i hela F-6 verksamheten med bland annat fyra fadder dagar per läsår. I den minsta gruppen ingår en elev från varje skolår. Vid skolmåltiden varje dag sitter dessa grupper tillsammans och vid olika gemensamma aktiviteter som temadagar och liknande är skolan uppdelad i faddergrupperna, något som bidrar till att barnen känner trygghet. Skolan arbetar också med kompisamtal och kamratstödjare.

11.2 Råslättskolan

I stadsdelen Råslätt har skolan en mycket central roll. Skolan är en hälsofrämjande skola och har också språkutveckling som en del av skolans profilering. En rektor och en biträdande rektor ansvarar för skolans ledning. En stor majoritet av eleverna har utländsk bakgrund.

Lsåret 2003/04 kommer skolan att bestå av tre spår, två F-2 spår och ett F-3 spår. Dessa kommer att arbeta integrerat med krav på åldersintegration. I en förskoleklass, en F-1 grupp och två 2-3 grupper kommer barnen att tillhöra ett arbetslag med krav på integration av de olika yrkeskategorierna.

Det besökta arbetslaget omfattar barn som tillhör F-3, en modell som arbetslaget själv låtit växa fram och tycker fungerar bra. Arbetslaget består av ca 33 barn och leds av en förskollärare, en fritidspedagog, två grundskollärare och en elevassistent. En modersmålslärare i östassyriska spelar en viktig roll i arbetslaget. Personalen i arbetslaget uppskattar att få följa varje barn i fyra år. Barnen väljer att gå emellan skolåren för att få den stimulans de behöver i såväl svenska som matematik.

Sedan många år har skolan arbetat med en modell för föräldracirklar, där mindre föräldragrupper träffar någon ur skolans personal till samtal om frågor som känns aktuella och viktiga.

11.3 Vätterslundsskolan

Vätterslundsskolan invigdes 1997 och har successivt byggts ut, så att där nu finns fyra F-3 klasser/arbetslag. På skolan finns också två förskoleavdelningar 1-3 år och två avdelningar 3-5 år. Verksamheten F-3 omfattar ca 100 barn. Lokalerna är utformade enligt integrationstanken och personalen har rekryterats för denna organisation. Två F-3 klasser utgör ett spår. Organisationsmodellen är mycket tydlig och väl genomförd. Personalen tycker det är positivt att få följa barnen under fyra år.

Varje verksamhetsår har skolan ett gemensamt tema som återkommer i olika former över ämnes- och åldersgränserna under året. Läsåret 2002/03 har temat varit Evert Taube. Temaarbetet är mycket uppskattat av alla.

Skolan har börjat arbeta med portfoliomodellen för sina barn.

Barnen äter alla måltider i klassrummen, vilket fungerar bra. Skolan är nybyggd, lokalerna används intensivt och det saknas till exempel utrymmen för lek, bibliotek och personalens enskilda arbete.

Området är stabilt med en väl utbyggd samverkan med föräldrarna.

Skolgården används intensivt och det är nära till naturen. Ofta går klasserna till den näraliggande dalen.

11.4 Ölmstads skola

Ölmstadskolan har ett stort upptagningsområde. 75 % av barnen har skolskjuts. På skolan har man arbetat med en organisationsmodell sedan 1998, vilken innebär att 6- och 7-åringarna integreras.

Skolår 2-3 utgör ett arbetslag och skolåren 4-6 ytterligare ett. Motiven för modellen har varit att se till barnens behov, ha en helhetssyn på barnet och att ta tillvara de olika yrkeskompetenserna. Detta har också inneburit ett gott arbetsklimat.

På skolan finns två fritidshemsgrupper, en för 6-7-åringar och en för de äldre barnen. Många barn tillhör skolbarnsomsorgen. Förskoleklassen och den ena fritidshemsgruppen bedriver sina verksamheter i samma lokaler. Man arbetar med ”flyt” vilket innebär att eleverna i år 1 besöker förskoleklassen och tvärtom. Det är barnens önskemål och behov som styr ”flytet”. I denna organisationsmodell följs fritidspedagogen och läraren åt i två år, medan läraren följer barnet i tre år. Förskollärarna finns alltid i samma arbetslag. Detta innebär att arbetslagen ser olika ut år från år.

Personalgruppen är stabil, men det är tidvis svårt att rekrytera ny personal.

Lokalerna har anpassats till den integrerade verksamheten, vilket var klart 1995.

Ett faddersystem mellan barnen håller på att byggas upp för de nya etterna. På våren besöker 3-orna förskoleklassen och denna fadderverksamhet fortsätter under hela skolgången.

Det har tidvis varit svårt att få till stånd ett samarbete över ålders- och verksamhetsgränserna. Utvecklingssamtalen genomförs delvis av varje yrkesgrupp för sig. Det finns ambitioner att arbeta tematiskt över alla gränser, till exempel människokroppen och Elsa Beskow. En skolutvecklingsgrupp arbetar med att hitta nya samverkansformer.

Många föräldrar kommer ofta till skolan och kontakten bedöms vara god. En enkät till föräldrarna var planerad men har inte genomförts.

11.5 Österängens skola

Österängens rektorsområde omfattar Österängsskolan med verksamheten F-6 inklusive särskola, två förskoleenheter 1-5 år (Birka och Storängen) och en öppen förskola. Inom området finns ett antal fristående förskolor. Rektorsområdet leds av en rektor och en biträdande rektor, båda med en bakgrund som förskollärare.

Skolan är invandrantät, där 19 olika nationaliteter finns representerade. Till skolan hör också eleverna från Vättersnäs. En viktig profilering för skolan är den språkliga utvecklingen. Det sker en ständig ökning av elevantalet.

Integrationsarbetet har haft svårt att komma igång. När den nuvarande skolledningen tillträdde fanns samverkan, men ingen integration. Det fanns egentligen ingen samverkan mellan förskoleklassen och fritidshemmet.

Under det gångna läsåret har en arbetsgrupp bestående av två lärare, två fritidspedagoger och två förskollärare arbetat för att utveckla integrationen på skolan. ”Vad är bäst för barnet?” har varit den ständiga frågan. Skol- och barnomsorgsnämndens beslut och förvaltningens insatser för att öka integrationen har upplevts som ett stort stöd i utvecklingsarbetet.

Området upplevs tungt och arbetslagen efterlyser mer stöd, till exempel handledning, från stödlaget. Där saknas bland annat två psykologtjänster.

Inför läsåret 2003/04 planeras två F-1 klasser med totalt 69 barn. Till varje klass knyts en fritidspedagog, en förskollärare och en grundskollärare. Skolan har resurser för att köpa in möbler och materiel som underlättar och stimulerar en integrerad verksamhet. Skolåren 4-6 är organiserade i ett arbetslag med tre lärare i vardera skolår. Där har man hittat bra samarbetsformer.

På skolan gjorde specialpedagogerna en bedömning av läskunnigheten i skolår 3. Lärarna hade gjort en skattning, som överträffades. 96 % av eleverna bedömdes vara läskunniga. Skolan upplever det som ett dilemma att modersmåslärarna finns utanför skolans organisation. De kommer och går, vilket bland annat medför att skolan har svårt att snabbt nå ut med information till hemmen, till exempel om strejkens konsekvenser i skolarbetet.

Lokalerna är trånga och det finns ett behov av upprustning.

Källor:

Samverkan, integration för 6-7-8-9-åringar, diskussionsunderlag 1996-12-12

Så gjorde vi, ett Barn- och ungdomspolitiskt handlingsprogram, J-köping 1999

Integration med barnet i fokus? Ett gransknings- och utvecklingsprojekt av den integrerade sexårsverksamheten i Jönköpings kommun läsåret 200/01. Skol- och barnomsorgsförvaltningen, Rapportserien nr 41

Skolplan 1999-2003, Vi möter framtiden, Jönköpings kommun

Integrationen förskoleklass, grundskola och fritidshem, Skolverkets rapport till regeringen 2001, dnr 98:2144

Arbetslagets gemensamma ansvar för elever Integration, Skol- och barnomsorgsförvaltningen 2002-11-11.

Lokala arbetsplaner och kvalitetsredovisningar från de besökta skolorna.

Årsredovisning 2002, Skol- och barnomsorgsnämnden, Verksamhetsberättelse med kvalitetsredovisning

Verksamhetsplan för Forsknings- och utvecklingsenheten, Skol- och barnomsorgsförvaltningen 2002-2003.

Intervjuade personer:

Magnus Rydh(s)	ordförande i Skol- och barnomsorgsnämnden
Dhan Åstrand (c)	1:e vice ordförande i Skol- och barnomsorgsnämnden
Torbjörn Eklund (kd)	2:e vice ordförande i Skol- och barnomsorgsnämnden
Thomas Persson	förvaltningschef
Eva Alfredsson	handläggare på forsknings- och utvecklingsenheten
Cristina Robertson	utvecklingschef
Erik Wargren	utbildningssamordnare
Åke Andersson	utbildningssamordnare
Rose-Marie Svensson	områdeschef Bankeryd/Junedal
Stefan Hagström	områdeschef Gränna/Huskvarna
Margareta Norbeck	områdeschef Kungsängen/ Rosenlund
Ulf Strömberg	områdeschef Bergslagen/ Ljungarum/Råslätt
Stefan Råsmar	rektor Dalvikskolan
Marie Purola	ledningsresurs, Dalviksskolan
Stefan Claesson	rektor Råslättskolan
Eija Virkunen	biträdande rektor Råslättskolan
Gunvor Österlin	rektor Vätterslundskolan
Ingrid Wetter Johansson	rektor Ölmstadskolan
Susanne Törnwall	rektor Österängsskolan
Christina Swärd	biträdande rektor Österängsskolan

Minst ett arbetslag på samtliga skolor

Barn och elever

Föräldrarepresentanter från samtliga skolor